

בכלל – ענינו של יעקב, שמן (רזין דרזין) שבתורה, באופן שמאיר
„על פתח ביתו מבחוץ“, „יפוצו מעינותיך חוצה“, „עד דכליא רגלא
דתרמודאי“.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת (ו') חנוכה, אדר"ח טבת תשנ"ב)

~

(7) שבת שם.

(8) משלי ה, טז.

לזכות

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי שיחי' שגלוב
לרגל יום הולדתו כ"ב כסלו,
לשנת ברכה והצלחה בגו"ר
נדפס ע"י זוגתו
מרת גיטל רחל שתחי' שגלוב

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

חנוכה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

חנוכה

נה.

מהתגלות תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן ב"ט כסלו הולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בכל שבעת הדורות דנשיאי תורת חסידות חב"ד, כולל ובמיוחד ע"י התייסדות ישיבת תומכי תמימים, חיילי בית דוד שיוצאים למלחמת בית דוד לנצח את אלה „אשר חרפו עקבות משיחך“, ולהביא בפועל להתגלות דוד מלכא משיחאי, ובפרט בדורנו זה, שכבר נשלמו כל הענינים, וצריכים רק „לפתוח את העיניים“ ולראות ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“³.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

כיון שנוסף לכך שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, סוף הגלות, ודור הראשון של הגאולה, התחלת הגאולה, נמצאים אנו בימי סגולה השייכים להגאולה. יש להוסיף מיום ליום (כהוראת ימי חנוכה, ש„מכאן ואילך מוסיף והולך“) בהענינים המביאים את הגאולה בפועל ובגלוי.

ומהם:

חיזוק האמונה התשוקה והצפי' לביאת המשיח, עד כדי כך, שנרגש אצלו שכל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא בפועל ובגלוי, ימיו חסרים, כדברי יעקב שאפילו מאה ושלושים שנה הם „מעט“, כיון שעדיין לא באה הגאולה בפועל.

ועוד ועיקר: להוסיף בלימוד והפצת פנימיות התורה (ותורה

שהשם „חנוכה“ נקבע על שם חנוכת המזבח והמקדש, אשר היוונים חללו. ויוצא, שבכ"ה בכסלו⁷ – וכן הדלקת הנרות שהחלה בכ"ה בכסלו – כבר היה לאחר ש„פנו .. וטהרו“.

(ב) בפשטות הכניסו היוונים את ה„גילולים“ לכל חלקי בית המקדש, כולל העזרה⁸, ולא רק להיכל, כפי שמוכן מן הנאמר ב„ועל הנסים“ – „וטהרו את מקדשך“ – טהרו את כל בית המקדש בכללותו⁹. ומדוע נאמר שהעזרה טוהרה לפני ההיכל בשמונה ימים שלמים, ואשר משום כך היו יכולים להדליק את המנורה בעזרה אך לא בפנים¹⁰?

(7) שאו כבר התחיל חינוך המזבח והמקדש*, ע"ד חנוכת המזבח דמשכן וחנוכת הבית דשלמה (ראה מגילת הענין פ"ט. פסיקתא רבתי פ"י בתחלתו. ועוד. וראה לקו"ש שם). וכן מפורש ביוסיפון פ"ב (וכן בס' חשמונאים** א ד, גב ואילך). וראה ח' חת"ס לשבת כא, ב ד"ה ולדידי.

אבל להעיר דלפמ"ש הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"ב) שנצחק המלחמה ה' בכ"ה בכסלו (וראה הנסמן בלקו"ש ח"י ע' 143. ח"כ ע' 446. ועוד), צ"ע אם אפשר לומר שהספיקו לפנות ולטהר כו' בו ביום קודם הדלקת המנורה. ואפילו לדעת המאירי שבת שם [וכ"ה במאמרי אדה"ו – תקס"ג (ע' 11)]. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ג. סהמ"צ להצ"צ ריש מצות נ"ח (עא, א). ועוד. וכן מוכח בלקו"ת צו טו, א (ותרא"ס ס"פ וישב) – דנצחק המלחמה ה' בכ"ד בכסלו, צ"ע ג"כ אם אפ"ל כן.

(8) וכן מפורש בשבלי הלקט שם: טמאו את ההיכל והעזרות. וראה גם מגילת אנטיוכס שם: וטהרו את העזרה. ועוד.

(9) וכן „לדביר“, „היכלך“ – הכוונה לכל ביהמ"ק – אלא ששינו הלשון ליופי המליצה.

– ויתרה מזה נ"ל דכולל גם העזרה „בחצרות קדשך“. ועד' לשון הרמב"ם והכל נקרא מקדש (הל' ביהמ"ד פ"א סוף ה"ה), שלכל אלה „באו ופינו וטיהרו“ (משא"כ „והדליקו“ – דפשיטא שלא הדליקו בקדה"ק).

(10) ואולי י"ל עפמ"ש בלבוש (אוי"ח ר"ס עתר) שהיוונים הכניסו ע"ז להיכל ותקרובת ע"ז מטמא באהל (ובמגילת

(*) וצנ"ק במגילת תענית שם: ובטו ס' והיו מתעסקין בו שמונה ימים. דמשמע לכאורה שהחזיטן התחיל רק לאחר הח' ימים (וכ"כ בורע יעקב לשבת שם (שהוא בחת"ס שם). וכן משמע באור זרוע שם. ואולי הסונה ב„מתעסקין בו“ – בהחזיטן.

(**) דוחזר בס' בה"ג הל' סופרים. וראה לקו"ש (המתורגם) חט"ו ע' 396 הערה 17 ע"ד ספר זה.

א. והדליקו נרות בחצרות קדשך

בנוסח „ועל הנסים“ הנאמר בחנוכה, נאמר: „ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך“.

וידועה השאלה על כך: מהי הכוונה במילים „והדליקו נרות בחצרות קדשך“, והרי המנורה אינה נמצאת בחצר המקדש, אלא בפנים, בהיכל?

בעל „חתם סופר“¹ מתרץ זאת לפי פסק הרמב"ם² ש„הדלקת הנרות כשרה בזרים, לפיכך אם היטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ, מותר לזר להדליקן“. וכיון שהיוונים טמאו את ההיכל, „היה³ ההיכל מלא גלולים“, ולכן „עד³ שפנו את היכלך וטהרו את מקדשך .. לא הדליקו נרות בפנים אלא בחצרות קדשך בעזרה“⁴.

ולכן התפרסם הנס בכל ישראל – „שכל ישראל ראו הנרות דולקים ח' ימים“³, שהרי אילו דלקה המנורה בהיכל, היו רק הכהנים יכולים לראות את הנס.

אך, לכאורה, תירוצ זה צריך עיון:

(א) מפשטות הלשון „באו .. ופנו .. וטהרו .. והדליקו“ מובן, שהפעולה „והדליקו“ היתה לאחר ש„פנו את היכלך וטהרו את מקדשך“. כך מובן גם מן הנאמר במספר מקומות⁶,

(1) בדרשות שלו (קלוש תרפ"ט. ירושלים, תשכ"א) סו, א.

(2) הל' ביאת מקדש פ"ט ה"ו.

(3) ל' חת"ס שם.

(4) ראה רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ה. ועוד.

(5) וכן פשטות הלשון במגילת אנטיוכס (נדפסה בכמה סידורים. ועיין בהנסמן באנציקלופדיא תלמודית ע' חנוכה ע' שטא הערה 818 ובמבוא אלי' להרב קאפח (ירושלים תשמ"א)) קרוב לסופה: אחר כן באו בני חשמוני לבית המקדש .. וטהרו את העזרה .. וביקשו שמן כו'.

(6) מירדכי ואור זרוע (הל' חנוכה סשכ"א) – הובאו בדרכי משה לטא"ר ר"ס עתר. שבלי הלקט (ענין ר"ח) ס' קעד. ועוד (ראה הנסמן באנציקלופדיא תלמודית שם ע' רמב. לקו"ש ח"י ע' 279 בהערה. ח"כ ע' 633 בהערה).

(1) תהלים פט, נב.

(2) ראה שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. סה"ש תש"כ ס"ע 141

ואילך.

(3) שה"ש ב, ח ובשה"ש עה"פ.

(4) ובאופן של פעולה נמשכת גם לאחר ימי חנוכה – שהרי „מעלין בקודש

ו(עאכר"כ ש) אין מורידין“ (שבת כא, ב).

(5) שבת כא, ב. שר"ע אריח סתרע"א ס"ב.

(6) ריגש מז, ט.

לו בכל יום שיבוא², שבמשך כל היום (בכל יום) מחכים ומתגעגעים לגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שבני עסוקים בלב רותח ("קאכן זיך") בביאת המשיח – הרי מובן, שבכל ענין מחפשים לכל לראש את השייכות שיש לו עם "אחכה לו בכל יום שיבוא".

ובנודד: בעמדנו בימי החנוכה – הגם שחנוכה כוללת בתוכה כו"כ ענינים – מדגישים לכל לראש את שייכותה עם הגאולה: סיבת היו"ט הוא נס פך השמן שאירע בקשר עם הדלקת המנורה בביהמ"ק, ואח"כ היתה חנוכה המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). הרי זה מזכיר מיד ליהודי, ומוסיף לו עוד יותר באחכה לו בכל יום שיבוא ובנין וחנוכה ביהמ"ק השלישי, והדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

...ועד"ז מובן גם בנוגע לפרשה שקוראים בשבת חנוכה: מיד כשיהודי שומע ומאזין בקריאת התורה את המילה "מקץ" – מתעורר הוא: אהא! זה מרמז על קץ הגלות, וקץ הימים וקץ הימין, קץ הגאולה!

ואח"כ כאשר הוא קורא ושומע את ההפטורה – "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גוי"⁴ – הוא שומע מיד שהמדובר הוא בנוגע לגאולה העתידה!

הקריאה בנוגע לנשיאים בכלל, ובנוגע לנשיא שבט ראובן בפרט מזכירה לו מיד שבגאולה האמיתית והשלימה יהיו כל הנשיאים, ואז יתגלה איך שבני הם ה"בכור" דכל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – מזכיר מיד את הגאולה הרביעית. שבה תהי' שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הכנסת¹⁵, וכפי שמוצאים במקדש בשמחת בית השואבה, שנהגו להדליק "מנורות של זהב"¹⁶ בעזרת נשים, אשר האירו את כל ירושלים, וזאת משום השמחה הגדולה של שמחת בית השואבה.

והמילים, "והדליקו נרות בחצרות קדשך" אינן המשך המשפט הקודם – "ופנו .. וטהרו" – אלא הן קשורות להמשך – "להודות ולהלל לשמך הגדול", ש"הדליקו נרות... (וגם) קבעו שמונת ימי חנוכה אלו (כדי) להודות ולהלל..."

לפי זה מובן מדוע נאמר "בחצרות קדשך" בלשון רבים – כי לא הדליקו נרות אלו רק בחצר המקדש, בעזרה, אלא גם¹⁶ בעזרת הנשים ובסביבות המקדש¹⁷ בכלל¹⁸.

אך עדיין אין מובן: לפי זה יוצא, שבנוסף של "ועל הנסים" אין מוזכר כלל, ואף לא ברמז¹⁹, נס השמן של הנרות! מוזכר רק נס הנצחון במלחמה – "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים... עשית תשועה גדולה..."

והתמיהה אף עצומה יותר. במסכת שבת נאמר בגמרא²⁰: "מאי חנוכה" – וכפירוש רש"י: "על איזה נס קבעוה?" – "שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים... ולא מצאו אלא פך אחד... נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאוים

ואין לומר שעשו זאת רק כדי לפרסם את הנס, כהמשך דברי ה"חתם סופר" שהובאו לעיל – שהרי כשהדליקו את המנורה, לפחות בפעם הראשונה, לא ידעו שיתרחש נס.

ג) הסבר זה מתרץ רק מדוע נאמר "בחצרות" ולא בהיכל. אך עדיין אין מובן¹¹: מדוע נאמר "בחצרות" בלשון רבים, ולא "בחצר קדשך" – בעזרה? ובמיוחד כשכל הנאמר לפני כן הוא בלשון יחיד – "לדביר ביתך .. היכלך .. מקדשך", ורק כאן משנים ללשון רבים – בחצרות¹¹.

ב. נרות של הלל והודאה

ולכאורה נראה לומר, שבמילים "והדליקו נרות בחצרות קדשך" אין הכוונה לנרות המנורה שבמקדש, אלא לנרות אחרים¹² שהדליקו בהלל ושבה לקדוש ברוך הוא.

כפי שאנו מוצאים¹³ שאחת הדרכים לבטא הלל לה' היא על ידי נרות. כנאמר¹⁴ "באורים כבודו ה'", כפי שמוזכר בהלכה לגבי נרות בית

אנטיכוס שם: וטהרו את העזרה מן ההרוגים ומן הטומאות – (ד"ק) ההיכל נטמא באהל, ולא העזרה (להדיות שלא ה' מקורה – ראה מפרשים למדות רפ"ב. ובהנמקן באנציקלופדי' תלמודית ע' הר הבית ע' תקפד).

(11) וקושיא זו היא גם על תל' הורע יעקב שם, דמאחר שכולם טמאי מתים היו לא הורשה להם ליכנס בהיכל להדליק מאחר שיוכלו לעמוד בעזרה ולהדליק בהיכל ע"י קינאס כו' (ע"ש). – נוסף ע"ז שפשוט הלשון "והדליקו נרות בחצרות קדשך" משמעו שחצרות היו "בחצרות קדשך" (ולא רק מעשה ההדלקה). ועוד.

(11*) וראה אבודרהם (סדר תפלות חנוכה) "בחצרות קדשך ע"ש (ישע' סב, ט) בחצרות קדשך" ושם מדובר ע"ד העיר ירושלים דוקא, שהרי אין העזרה מקום משתה תירוש מע"ש. וראה לקמן הערה 18.

(12) אבל באוה"ת דברים (כ"ד ו) ע' ב'שלח משמע קצת שקאי על נרות המקדש.

(13) ראה סנהדרין לב, ב בתוד"ה קול בסופו. פרש"י ירמ' כה, י. ובתרגום שם: דמשבחין בניהור בוצין. – וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז (ע' 394 ואילך) שמשמע זה, מצות נ"ח היא זכר לא רק לנס השמן כ"א גם לנצחון המלחמה (וכנסה ד"הנרות הללו"). ע"ש.

(14) ישע"י כד, טו ובתרגום (ופרש"י).

(*) ולכא' דוחק לומר שמונת האבודרהם (וכן בהובא לקמן הערה 16*) היא רק להביא מקור (בקרא) להביטוי "חצרות קדשך" – מבלי כל קשר תוכני לענין חנוכה.

(15) טור (ושו"ע) ושו"ע אה"ז או"ח סתר"י ס"ד. וראה גם ברכות נג, א. פסחים נג, ב (הובא בטו"ש) ודאיה"ז שם ס"ג.

(16) סוכה נא, סע"א (במשנה).

(16*) ולהעיר מאבודרהם (שם) ד"הדליקו נרות כו' ע"ש (יחזקאל כד, י) הרבה העצים הדלק האש" (ומשמע שהוא ע"ש ריבוי הנרות).

(17) ואין להקשות הרי "טמאו כל השמנים כו' ואיך הדליקו הנרות בחצרות קדשך" – כי רק במנורה שבהיכל צ"ל שמן טהור ("טמאו כל השמנים שבהיכל"); ועוד דנרות אלו אי"צ התנאים ד"שמן זית וז"ן" ואפשר להדליק באיזה שמן שהוא (ואפילו לא בשמן).

(18) ועפמ"ש באבודרהם שם: "בחצרות קדשך ע"ש (ישע' סב, ט) בחצרות קדשך" – הרי קאי על העיר ירושלים (ראה מפרשים לישע' שם), כנ"ל הערה 11*.

(19) משא"כ באם "והדליקו כו" קאי על נרות המנורה, אף שאין מפרשים הנס, מ"מ מזכירים כללות המאורע עכ"פ.

(20) כא, ב.

ימים טובים בהלל והודאה".

יוצא מכך, שקבעו הלל והודאה – „על הנסים" בהודאה²¹ – בעיקר על נס השמן²². וכיצד ייתכן שבנוסח של „ועל הנסים" לא יוזכר כלל נס השמן?!

ג. העיקר – הצלה רוחנית

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את השאלה המפורסמת²³ על דברי הגמרא שהובאו לעיל: הרי „עיקר הנס היה בנצחון המלחמה רבים ביד מעטים גבורים ביד חלשים..."²⁴, ומדוע לא קבעו את ימי החנוכה על נס נצחון המלחמה וישועת ישראל מידי היוונים, אלא על נס פך השמן? לכאורה, „איך עשו מן הטפל עיקר?"

נאמר על כך ההסבר²⁴, שבימי החנוכה לא היתה עיקר הגזירה על גופם של היהודים, אלא על דת ישראל²⁵ – „בטלו דתם"²⁶, „להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", כדברי חז"ל²⁷, „כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל", והמלחמות הגשמיות היו²⁸ תוצאה על הגזירות על דת ישראל²⁹.

(21) רש"י שבת שם. וראה הערה הבאה.

(22) כפשוטו ל' הש"ס (ופרש"י) שם. ודלא כמ"ש בחדא"ג מהרש"א שם דמאי חנוכה .. מאיוה נס קבעו אותו להדליק בו נרות" (שהרי הדלקת הנרות לא נזכרה כלל בברייתא שם). וראה לקמן הערה 52.
(23) שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו שם (וראה שם בריש המאמר). וראה גם מאמרי אדה"צ – תקס"ג שם. סהמ"צ להצ"צ שם. ועוד. וראה פר"ח אור"ח סעת"ר (ד"ה עוד תי' בב"י): „שארן סברא .. (ש)עיקר יום הנצחון שנצחו מאיביהם .. שלא יקבעו לדורות". וראה לקו"ש ח"י ע' 143 ואילך (בביאור שיטת הרמב"ם).

(24) שערי אורה שם פמ"א"ב. פנ"ג. מאמרי אדה"צ שם. סהמ"צ להצ"צ שם (עא, א, שם, סע"ב ואילך). ועייג"כ תו"א וישב ד"ה בכ"ה בכסלו (כט, א, ל, א). מקץ ד"ה ענין חנוכה (לב, ב ואילך). מאמרי אדה"צ – אתהלך לאוניא (ע' סג ואילך). ועוד. וראה ג"כ נר מצוה להמהר"ל (כב, א ואילך).

(25) ראה ג"כ לבוש, ב"ח וט"ו – אור"ח שם, בטעם שלא קבעו חנוכה לימי משתה ושמחה כפורים.

(26) ל' הרמב"ם ריש הל' חנוכה.

(27) ב"ר פ"ב, ד. ושי"ג.

(28) ראה רד"ה כי עמך תרל"ב (קה"ת, תשכ"ה) ובהערות שם. ולהעיר מלקו"ש ח"י ע' 144 הערה 18.

(29) ראה גם ל' הרמב"ם שם. מגילת אנטיוכס בארוכה.

ולכן קבעו שהעיקר איננו נס הנצחון במלחמה, הצלת הגוף, אלא נס השמן – הקשור לקיום מצוה בבית המקדש, ובנרות המקדש, הרומזים על ענין התורה והמצוות בכלל, כנאמר³⁰ „כי נר מצוה ותורה אור" – כביטוי להצלה הרוחנית.

אך דרוש הסבר: כאשר מסבירה הגמרא „מאי חנוכה" – „על איזה נס קבעוה" – מסופר רק על נס השמן, ואין מוזכר כלל נס הנצחון במלחמה

– הגמרא מציינת רק (1) כהקדמה וקביעת התקופה „וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו..." (2) ונס נצחון המלחמה – „גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים..." אינו מוזכר כלל, אלא זו בלבד שהיה נצחון –

ואין מובן: אמנם, העיקר בחנוכה היא ההצלה הרוחנית, אך היתה גם הצלה גופנית, ובאופן נסי לחלוטין³¹. יותר מכך: ההצלה הרוחנית נגרמה רק באמצעות ולאחר ההצלה הגשמית –

ולפחות כענין טפל היתה הגמרא צריכה להזכיר גם את נס הנצחון המלחמה?

ד. המטרה – „להשכיחם תורתך"

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

כבר דובר פעמים רבות³² על מלחמת היוונים, שלא היתה זו סתם מלחמה רוחנית כנגד דת ישראל, אלא הדיוק בכך היה – „להשכיחם תורתך (תורה שלך) ולהעבירם מחוקי רצונך":

ליוונים לא היה איכפת שישראל ילמדו תורה, מטרת גזירתם היתה „להשכיחם תורתך"

(30) משלי ו, כג.

(31) בהשלמה לשר"ע אדה"צ (להרר"צ מדובריאונא) סעת"ר ס"ג שההצלה „לא הי' ע"ד נס גלוי". אבל בפשטות כוונתו רק בערך להנס דפך השמן, שהרי מפורש „מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים". וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 397 ואילך.

(32) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 69. חט"ז [המתורגם] 357. ועוד.

... ועד"ז איז אויך מובן בנוגע צו דער פרשה וועלכע מ'לייענט דעם שבת חנוכה: גלייך בשעת אַ איד הערט און דערהערט בקריאת התורה דעם וואָרט „מקץ" – כאַפט ער זיך: אַהאַ! דאָס איז מרמז אויף דעם קץ הגלות, און קץ הימים און קץ הימין, דער קץ הגאולה!

דערנאָך בשעת ער לייענט און הערט די הפטורה – „ראיתי והנה מנורת זהב כולה גוי" – דערהערט ער גלייך אַז דאָס רעדט זיך וועגן די גאולה העתידה!

די קריאה וועגן די נשיאים בכלל און וועגן נשיא לשבט ראובן בפרט – דערמאָנט אים גלייך אַז מ'וועט האָבן די אַלע נשיאים בגאולה האמיתית והשלימה, און דעמולט וועט נתגלה ווערן ווי אידן זיינען דער „בכור" פון כל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – דערמאָנט גלייך אויף דער גאולה הרביעית. ווען עס וועט זיין שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת חנוכה תנש"א)

(3) ראה אור"ח ריש פרשתנו. לעיל ע' 13. ושי"ג.

(4) זכר"י ד, ב.

(5) מדרש – הובא בלקו"ת בהעלותך לד, סע"ב.

כאשר אדם נתון ועסוק בתוקף ("ליגט שטארק") בענין מסויים, הרי טבע בן אדם, שכאשר מזדמנים לו עוד ענינים הרי הוא מחפש ומוצא – לכל לראש – את הנקודה המשותפת עם הענין שבו הוא עסוק (אין וועלכן ער ליגט) (אע"פ שיכולים להיות בזה עוד ענינים – וענינים שהם עקריים).

בנוגע לבנ"י, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי שכלו כל הקיצין, וכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד שכבר עשו תשובה וסיימו הכל) – מונחים ומושקעים הם ב"אחכה

בשורת הגאולה

ט.

בשעת אַ מענטש ליגט שטאַרק אין אַ געוויסע זאך, איז דער טבע בן אדם, אַז בשעת עס קומען נאָך זאכן זוכט ער און געפינט – צום אַלעם ערשטן – די נקודה משותפת מיט דער זאך אין וועלכער ער ליגט (אע"פּ וואָס אין דעם קענען זיין נאָך ענינים, און ענינים עיקריים).

בנוגע צו אידן, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי וואָס כלו כל הקיצין, און כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט מעיד געווען אַז מ'האָט שוין תשובה געטאָן און מ'האָט אַלץ פאַרענדיקט) – „ליגט מען" אין „אחכה לו בכל יום שיבוא", אַז במשך כל היום (בכל יום) וואָרט מען און מ'בענקט נאָך דער גאולה האמיתית והשלמה.

און וויבאַלד אַז אידן קאָכן זיך אין ביאת המשיח – איז פאַרשטאַנדיק, אַז אין יעדער זאך זוכט מען לכל לראש די שייכות מיט אחכה לו בכל יום שיבוא.

ובנדו"ד: שטייענדיק בימי החנוכה – איז הגם אַז חנוכה האָט אין זיך כו"כ ענינים – אונטערשטרייכט מען צום אַלעם ערשטן איר שייכות מיט דער גאולה: דער יו"ט קומט צוליב דעם נס פון פך השמן וואָס האָט פאַסירט בקשר מיט הדלקת המנורה אין ביהמ"ק, און דערנאָך איז געווען די חנוכה המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). דערמאָנט דאָס גלייך אַ אידן, און דאָס גיט ביי אים צו נאָכמער אין זיין אחכה לו בכל יום שיבוא און בנין וחנוכה ביהמ"ק השלישי, און הדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו.

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) נוסח „אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב חבקוק כ, ג. פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד ה"ב.

– להשכיח שהתורה היא התורה שלך, תורת ה' הנעלית משכל האדם. וכן – „להעבירם מחוקי רצונך", שישראל לא יקיימו את החוקים – המצוות הנעלות מן השכל, וקיומן נעשה רק מתוך קבלת עול – כי זהו רצונך, רצונו של הקדוש-ברוך-הוא.

מלחמת היוונים היתה נגד העובדה שאצל בני ישראל, האלקות נעלית לחלוטין ממגבלות הבריאה, ואינה יכולה להתפס בשכל אנושי.

ה. „אור" – רוחנית

זהו אחד ההסברים לכך שנס חנוכה, הקשור להצלה רוחנית, היה כרוך דוקא בנרות המנורה –

שהרי, לכאורה, היוונים טמאו את בית המקדש כולו, וצריך היה לחנוך את המזבח ואת כל כלי ההיכל³³. מדוע קבע הקדוש-ברוך-הוא שהנס יתרחש דוקא בקשר לנרות המנורה?

ההסבר לכך הוא³⁴: אנו מוצאים, שכדי לסמל רוחנית משתמשים בדרך כלל במושג ובמשל של „אור"³⁵, כלשון הפסוק³⁶: „כי נר מצוה ותורה אור". אחד ההסברים לכך הוא³⁶: „אור" נבדל מנבראים אחרים, שלמרות שגם הוא נברא בעולם הזה, בכל זה אין הוא נתפס כל כך בגשמיות העולם.

בדומה להבדל שבין קול, מראה וריח:

(33) ראה רש"י ע"ז מג, סע"א ד"ה מלכות. – ולכן גם לדעת בעל המאור (שם נב, ב) שאין בכלי שרת „חללוה", הרי כאן נשטלו אנשי יון – הוכרחו לעשות חדשים ולתנכם (וראה גם בס' חשמונאים שם, מט: ויעשו כלי קדש חדשים). ראה אנציקלופד' תלמודית ערך חנוכה ע' רמב"ש.

(34) בדרושי חנוכה בתו"א שערי אורה וכו' נ'ת' השייכות לענין השמן. וכאן נ'ת' מצד תכונת האור. ולהעיר משל"ה (חלק תושב"כ שב, א בהגהה. וכן בנר מצוה להמהר"ל כג, ב ואילך) דחנוכה בכ"ה בחודש כמו התחלת הבריאה, וכמו שראשית הבריאה יהיה אור כן מצות חנוכה בנרות. ע"ש. וראה לקמן הערה 41.

(35) ראה ספר הערכים ח"ב ערך אור-בהירות סעיף יא (וראה שם מע' אור ס"א) וש"נ.

(36) ראה גם שומר אמונים ויכוח שני ד"ה האמנם. וראה מגן דוד להרדב"ז אות ע"ן. ולהעיר מד"ה כי מנסה תש"ח פ"ב דכל ענין המציאות למעלה הוא אור. ע"ש.

גם לגבי הקול אומרים חז"ל³⁷ ש„אין בו ממש". אך למרות שיחסית לדברים גשמיים אחרים „אין בו ממש", בכל זאת הקול נאחז בגשמיות – בתנודות האויר הגשמי³⁸. וכך גם הריח, למרות שזו רק התפשטות של הדבר³⁹, יש לו אחיזה בגשמיות הדבר⁴⁰, שהוא חלק מן הדבר המתפשט הלאה, ומשום כך ייתכן שהריח נחלש עד אשר הוא מתבטל⁴¹.

לעומת זאת, המראה איננו גשמיות החפץ הנראה.

ולכן משתמשים כרמז לרוחניות במושג „אור" – כי מבין כל הדברים הגשמיים שבעולם, הרי האור⁴² הוא הרוחני ביותר.

ו. דוקא האור – עדות לשכינה בעולם

הסבר זה על האור מבהיר גם את דברי חז"ל⁴³ אודות נרות המנורה – „עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל", משום הנס שהיה בנר המערבי – „ממנה היה מדליק ובה היה מסיים".

ולכאורה אין מובן⁴⁴: מדוע שונה הנס של הנר המערבי משאר „עשרה נסים (אשר) נעשו לאבותינו בבית המקדש"⁴⁵, שדוקא נס זה הוא

(37) פסחים כו, א.

(38) ועד שאפשר לעשותו נזול וגם גוש.

(39) ראה ד"ה וכל העם תש"ז פ"א. לקו"ש [המתורגם] ח"ח 59 ואילך והערה 50 שם.

(40) ועד ש"ש בו ממש" (רש"י פסחים שם ד"ה וריח).

(41) משא"כ אור, אשר מצד עצמו לא ה' מתמעט אורו לולא „העכירות שבהאיר" (המשך תרס"ז ס"ע תעו – בטעם שאור השמש אינו מאיר כ"כ למטה כמו למעלה).

ועפ"ז יתוסף ביאור במ"ש השל"ה שם (שא, סע"ב) דחנוכה הוא „חנוך העולם" – כי ענין האור מת"ע מתפשט בכל העולם (ולולא העכירות שבהאיר ודברים המפסיקים כו'), וגמצא שהוא דנ"ח (שהדלקתם היא באופן שצריכים להאיר את החוץ נמצא (מצ"ע) בכל העולם. וראה לעיל הערה 34.

(42) אף שיש ענין באויר שהוא למעלה מאור (אור – יו"ד אור) ושרש האור – כמבואר בדרושי חנוכה (בת"א, שערי אורה, סהמ"צ להצ"צ וכו'). ואכ"מ.

(43) שבת כב, ב. ש"נ.

(44) לכללות סעיף זה – ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 154 ואילך.

(45) אבות פ"ה מ"ה. יומא כא, א.

עדות „שהשכינה שורה בישראל“? ולכאורה, להיפך: המנורה מצויה בהיכל, במקום שלא כל אחד יכול להיכנס אליו, ואילו חלק מעשרת הנסים התרחשו בעזרה⁴⁶, כך שהם היו יותר „ידועים לכל“⁴⁷.

ולפי האמור לעיל מובן הדבר, כי אור, ואף אור גשמי, הוא כלי מתאים יותר לאור השכינה. ולכן, כאשר אור השכינה, הנעלה מן העולם, מתקשר לאור גשמי, יש לכך השפעה עצומה בהארת העולם באור השכינה, ולכן דוקא נס זה, שהתרחש באור המנורה, השפיע על „באי עולם“ להכיר „שהשכינה שורה בישראל“.

ובכך מובן גם מדוע היתה ההצלה הרוחנית של חנוכה קשורה לנס פך השמן של המנורה: לא היה זה נס שולי, אלא בו התבטא כל הנצחון של ימי החנוכה:

ההכרה ב„תורתך“ וב„חוקי רצונך“ – כאמור לעיל, שאצל ישראל מאיר האור האלקי שמעל לשכל האנושי ומעל למגבלות הבריאה – התבטא בגלוי (א) בנס, שעצם הנס הוא מעל למגבלות הטבע, (ב) בקשר לאור המנורה, שזהו הכלי לאור האלקי שמעל לבריאה, ומשום כך „עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל“.

ז. הנצחון הגשמי בטל מפני הנצחון הרוחני

לפי כל האמור לעיל יובנו גם דברי הגמרא „מאי חנוכה“ – על איזה נס קבעוה, ומוזכר רק נס פך השמן, ואילו נס נצחון המלחמה אינו מוזכר כלל – כי מהות החנוכה – „מאי חנוכה“ – הרי זהו נס נרות החנוכה, המצביע על האור הרוחני, נר מצוה, שהאיר באמצעות הנצחון הרוחני.

אמנם, הנס הגשמי היתה ההכנה והגורם לנס הרוחני, שהרי לולא נצחון המלחמה לא היתה מתאפשרת חנוכה המקדש ונס הנרות⁴⁸ –

למרות זאת, לאחר שכבר התרחש הנס הרוחני, הרי הדבר והנס הגשמי אינו תופס מקום.

וענין זה, שהנס הגשמי אינו מורגש, אינו בדומה לדברי חז"ל⁴⁹ „שרגא בטיהרא מאי אהני“ (=גר בצהרים – מה הוא מועיל? כלומר, שאור הנר בטל לעומת אור השמש) – כי שם, למרות שאור השמש אינו גדול רק בכמות, כי אם גם איכותו שונה, הרי בכל זאת גם אור הנר הוא מציאות של אור⁵⁰, אף כי „מאי אהני“.

אבל בענינינו, הרי לעומת האור הרוחני שהאיר בחנוכה באמצעות נס הנרות – הקשור לאור האלקי שמעל לגדרי הבריאה – אין מקום כלל למציאותו של הנצחון הגשמי⁵¹.

ולכן כך הוא, מצד שני, בנוסח „ועל הנסים“: כאשר רוצים להודות לקדושיברוך – הוא על נצחון המלחמה, אי אפשר להודות בו זמנית על נס השמן – כי אז „בטלה“ מציאותו וחשיבותו של נצחון המלחמה הגשמי. ולכן מחלקים את ההודאה לשתי הודמנויות⁵²: הודאה על נס השמן של הנרות נעשית בגלוי⁵³ באמצעות הדלקת נרות החנוכה, ואילו ההודאה על נצחון המלחמה

(49) חולין ס, ב. וראה גם פרש"י שם.

(50) ראה גם המשך תער"ב פרק רפ. ובכ"מ. וראה סה"מ תרס"ה (ס"ע רנז) דאף ש"ש כאן ביטול העצם ג"כ .. דאור הנר נראה חשוך .. מ"מ עיקר הביטול הוא בהתפשטות כו'.

(51) עפ"י תומתק סברת הלבוש כו' דלעיל הערה 25. וראה הנסמן בהערה 28.

(52) אבל שניהם ישנם. וקביעות ימי חנוכה היא ג"כ בשביל ניצוח המלחמה. וכגמ' שבת שם שהובא לעיל, שמביא בהמשך ל„מאי חנוכה“ – זה שקבעו (להלל ו)הודאה, שהיא אמירת ועל הנסים שתוכנה שבת על נצחון המלחמה*. אלא שבגילוי ובפירוש אא"פ להיות שניהם יחד, ככפנים.

(53) ומ"מ י"ל, דזה שאומרים „הדליקו נרות בחצרות קדשך“ – השבת ע"י נרות (אף שבודאי שבתו ושמתו גם באופנים אחרים) – מרמז על ענין האור דחנוכה (הקשור עם נס הנרות).

(*) וי"ל שזהו ג"כ הטעם לאריכות ל' הש"ס, וכשגבריה מלכות בית חשמונאי נצחון – דלכאורה, בכדי לקבוע הזמן ה' מספיק לומר „ונצחוןם כו'“ – כי בזה מרמז גם על הנס נצחון המלחמה.

מתבטאת בגלוי⁵⁴ באמירת „ועל הנסים“.

ח. ההוראה: ביטול הגשמיות

מכל ענין יש ללמוד הוראה למעשה בעבודת ה'. וההוראה הנלמדת מענין זה בפשטות היא: מחנוכה שואב היהודי את הכח שאור הנשמה יאיר בו עד אשר עניניו הגופניים לא יתפסו מקום כלל.

אמנם, הנשמה מלובשת בגוף, ובעולם הזה אין היא יכולה לעבוד את ה' אלא באמצעות הגוף – כל המצוות מתקיימות דוקא בדברים גשמיים, ואף השכל והמדות של הנשמה מתגלים על ידי האיברים הגשמיים, המה הגשמי והלב הגשמי –

(54) אף שגם הדלקת נ"ח שייכת גם לנצחון המלחמה (ראה הערה 13) – מ"מ אי"ז ענין שבגילוי. וגם בנוסח דהנרות הללו אין מוזכרים בפירוש (פרטי) נס המלחמה.

(55) ראה באריכה לקו"ש ח"י ע' 103 ואילך.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד